

Englands motsvarighet till Bayreuth. Så skulle man kunna sammanfatta Aldeburgh. Varje år lockar den lilla kuststaden i Suffolk såväl inbitna entusiaster och proffsmusiker som helt vanliga musikälskande turister till en hejdundrande festival i Benjamin Brittens anda. Årets upplaga utgjorde inget undantag. Sofia Nyblom var där.

A man in a black raincoat and a flat cap stands on a weathered wooden structure, possibly a boat or a pier, overlooking the ocean. The structure is made of dark, aged wood and has various rigging and ropes. The background is a vast, calm sea under a clear sky.

BRITTEN ON THE BEACH

TEXT SOFIA NYBLOM

BENJAMIN BRITTEN 100 ÅR

DET ÄR INGEN HEMLIGHET att Storbritannien dragits med något av ett komplex kring sin musikaliska identitet. Tyskarna har Wagner och Beethoven, fransmännen Debussy och Ravel, österrikarna Mahler och Mozart. Räknar man bort populära storheter som Beatles och Rolling Stones, så hör det väna, brittiska musikaliska landskapet till lika väna och lättviktiga profiler som Henry Purcell och Ralph Vaughan Williams. Med hundraårsjubileet av Benjamin Britten föddelse är det som om man vill återställa balansen. Men det handlar inte om att befästa ett mausoleum kring Britten – frågade man honom själv, ville han bara vara ”en så bra tonsättare som det är möjligt – men framförallt, en tonsättare för de Nu Levande”.

Under mottot ”Benjamin Britten Lives Here” sjösätter Aldeburgh Foundation under 2013 ett gästabad där både Britten och den samtida musiken finns representerad – med juni månads festival som höjdpunkt. Den lilla byn i kustlandskapet Suffolk, som Benjamin Britten och hans partner Peter Pears valde till platsen för sitt hem och för en festival som varje år växer i internationell renommé, är också intimt förknippad med Snape Maltings, det forna bryggeriet som Britten lät bygga om till konsertsal och campus på 1960-talet.

OPERA ÄVENTYR PÅ STRANDEN

Som ett naturligt fokus står satsningen att presentera Peter Grimes, Britten mest kända opera – som en utomhusföreställning, med Nordsjöns vågor och fullmånen som scenografi och levande ljudinstallation. Det var läsningen av George Crabbes poem om Peter Grimes som väckte Benjamin Britten hemlängtan under exilen i USA mitt under andra världskriget, och fick honom inte bara att återvända – utan också att skriva sin första, och största helaftonsopera. Crabbes poem utspelar sig i den lilla fiskebyn vid Nordsjön som på senare år utvecklats till en fashionabel badort och reträttplats för välbärgade pensionärer. Än i dag säljer man färsk och rökt fisk längs strandpromenaden.

Att driva en festival för samtida musik var inte helt friktionsfritt vare sig på Britten tid eller i dag. Men brorsonen Allan Britten, 75 år gammal, kan bättre än de flesta intyga att projektet ”Grimes on the Beach” har engagerat lokalborna så starkt att få längre har några invändningar. ”De är stolta över att läsa om Aldeburgh i tidningen, och se hur turisterna strömmar till” noterar Britten förnöjt.

Och för festivalens vd Jonathan Reekie innebär tre framgångsrika föreställningar att han kan äntligen kan sova lugnt. ”I rollbesättningen var jag tvungen att arbeta med helt andra parametrar än normalt, säger Reekie – och välja sångare som kunde stå ut med att arbeta utomhus, med vetskapen om att snålblåst

BRITTEN ON THE BEACH

och regn mycket väl kunde avbryta föreställningen.” Dit hör föreställningens Grimes, tenoren Alan Oke, som trots att vinden var så stark under premiärkvällen att hans kontaktlinser vibrerade benämner detta som en absolut höjdpunkt i karriären.

En praktisk förutsättning för föreställningen var att hela orkestern spelats in separat på förhand: således står dirigenten Stuart Bedford nedgrävd i en musikalisk skyttegrav på stranden, för att bistå sångarna i denna ”sing back” föreställning, medan trettiotalet högtalare ströslade över hela stranden ger en fullödlig akustisk upplevelse.

Den kväll då jag ser föreställningen sveper en sydlig bris in över den steniga stranden. Den romantiska värmen i operan förstärks av vågbruset och diset som rullar in över stranden när mörkret sänker sig och ljuskäglorna från bybornas ficklampor riktas ut mot oss i publiken. I mellanspelet före den sista akten bryter fullmånen igenom som på beställning. Ett melankoliskt duggregn faller över scenografin av slitna båtskrov och skeva bryggor när Grimes hallucinerar inför sin sista färd ut till havs.

PUBLIKEN AKTÖRER I DRAMAT

Peter Grimes skugga svävar faktiskt över hela festivalen, och bidrar till ännu en stark teatral upplevelse. Men den här gången är det jag själv som är huvudaktör i dramat – och jag är helt ensam, på min vandring i Britten och Grimes Aldeburgh, utrustad med hörlurar. Den suggestiva berättarrösten får mig att tro att jag befinner mig på en enkel stadsvandring, med svallvågorna från Brittens opera ringande i öronen. Men gradvis smittas jag av Grimes paranoia och överkänslighet tills gränsen mellan oss helt suddats ut.

”You’re on your own now, Peter”, säger rösten innan jag darrande öppnar dörren som leder ut mot träsklandet. Utanför det lilla fiskeskjulet står den ilska pöbeln rustad med knölpåkar, och Grimes lärling – en pojke med mörka ögon, en begåvad ung barnskådespelare – har tryckt en säck med förnödenheter i min hand och visat mig dörröppningen.

”Peter Grimes! Peter Grimes!”

De anklagande ropen från byns invånare, blandade med den övermäktiga körsatsen i mina hörlurar, ringer fortfarande i öronen när jag raglar uppför stigen som leder bort från fiskarens lilla skjul.

Att återfinna mig själv – sedan jag drunknat i myten om fiskaren och dragits in i mötet med Ellen Orford i hennes lilla hus vid sidan om puben på High Street och ropat av skräck vid mötet med pöbeln – tar hela dagen. Det är en omskakande upplevelse, att genom ”immersive theatre” – en teaterform som innebär att man själv blir aktör i spelet – ta del av det drama som Benjamin Britten identifierade sig med så starkt.

SNAPE MALTINGS

Aldeburgh och Snape Maltings är varandras motsatser – ändå kompletterar dessa två byar i Suffolk varandra, och utgör tillsammans

”Suffolk är de romantiska konstnärernas landskap, John Constables och Thomas Gainsboroughs – ett brittiskt Blekinge eller Österlen.”

hjärtat i den verksamhet som Benjamin Britten och Peter Pears grundlade. Suffolk är de romantiska konstnärernas landskap, John Constables och Thomas Gainsboroughs – ett brittiskt Blekinge eller Österlen, som än i dag producerar både öl, griskött och ull. Artären mellan Snape och Aldeburgh är den vackra floden Alde, på vilken man en gång transporterade ölen ut till resten av landet från bryggeriet Snape Maltings. I dag är de gamla tegelbyggnaderna förvandlade till ett campus där festivalpubliken samsas med musiker och tonsättare – ett slags Lincoln Center mitt ute på landet.

I tvärkonstnärlig anda ger årets festival anledning att lyssna på Britten genom andra konstarter: installationen utanför konsertsalen, där Brittens sånger förvandlas till fågelsång som strömmar ur trädkronorna, är en sådan kommentar. Dansaftonen, där Royal Ballet och Royal Ballet Flanders uruppför tre baletter av olika koreografer som låter de erotiska underströmmarna och skuggspelet i Brittens musik få kropp i nerviga pas de deuxer och laddade triangeldraman är en annan. Med inspiration i Döden i Venedig – Brittens sista opera – ungdomsverket Young Apollo och Nocturnerna väver kvällen fram ett sammansatt porträtt av en man som ville och vågade mycket. Målsättningen med baletterna är densamma för Grimes-projektet: att låta publiken möta den känslomässiga dimensionen hos Britten, snarare än att fastna i klichén av den svåre, intellektuelle tonsättaren.

MUSIKALISK OAS...

Rubriken ”Britten lives here” antyder ambitionen att Snape Maltings inte ska förvandlas till ett mausoleum. År 2009 invigdes därför Hoffmann-salen, som rymmer 300 åskådare och fungerar som både laboratorium och repetitionssal. I festivaltider är det här som kammarmusiken presenteras: konstnärlige ledaren Pierre-Laurent Aimard och hustrun/eleven Tamara Stefanovich firar året 1913 i en krävande recital för dubbelpiano, där Boulez och Elliot Carter står sida vid sida med Debussys Jeux och Stravinskys Våroffer. Hoffmann-salen är ett ypperligt rum för kammarmusik, med kortare efterklang än stora salen på Snape Maltings.

Aimard medger själv att han inte älskar all Brittens musik. Men egentligen gällde detsamma Britten själv, som välkomnade alla uttryck till sin musikaliska oas.

Scen från sommarens Grimes on the Beach.

Snape maltings concert hall invid floden Alde.

FOTO PHILIP VILE

Britten och Eric Crozier, producent för den första Peter Grimes uppsättningen i Aldeburgh 1949.

FOTO ROBERT WORKMAN

”Hade Britten själv varit med skulle hans hjärta ha värmts av åsynen.”

... OCH PLANTSKOLA FÖR UNGA BEGÅVNINGAR

”Jag trodde aldrig att jag skulle gilla att undervisa – men nu känner jag definitivt att jag tycker om det!”

Tenoren Ian Bostridge, en av Brittens mest besjälade uttolkare i dag, är tagen när han tackar publiken och sångarna vid slutkonserten efter en veckas masterclasses.

När konserten i den lilla kyrkan närmar sig sitt slut är stämningen enormt förtätad: i kantaten Abraham och Isaac låter sudanesiske countertenoren Magid El-Bushra och amerikanske barytonen Kyle Stegall fläta samman rösterna som färgerna i en akvarellmålning, på det hypnotiska vis som är Brittens kännetecken. Här, som så ofta hos Britten, spinner tonsättaren på temat ”oskuld och erfarenhet” – i form av berättelsen om hur Abraham beordras offra sin egen son, Isaac.

För Ian Bostridge började resan till Aldeburgh när han var 24 år. Som ung sångare besökte han utbildningen för just unga sångare. Men redan som 10-11 åring introducerades han till Brittens sånger genom sin skollärare (som råkar vara närvarande den här eftermiddagen i den lilla kyrkan i Aldeburgh). Barnvi-

sorna, Friday Afternoons, utgjorde hans ingång.

”Aldeburgh har betytt allt för mig rent konstnärligt,” säger Bostridge, som nyligen spelat in Brittens sånger på nytt – något han aldrig tröttnar på. ”I synnerhet om man älskar Brittens musik, som jag gör, så är det otroligt givande att se hur den levandegörs av unga, fräscha sångare”.

Att utbilda unga musiker, och fylla tomrummet mellan konservatoriet och yrkeslivet var något som engagerade både Britten och Peter Pears starkt. Deras pionjärverksamhet har i dag nått internationella proportioner. Till Snape Maltings kommer musiker och tonsättare från hela världen för att fördjupa sig i egna projekt, residencies, eller för att delta i masterclasses.

Och det är något signifikativt över att festivalens sista två konserter domineras av Brittens pedagogiskt upplagda Young Person’s Guide for the Orchestra. När dirigenten Mark Elder med farbroderlig värme bjuder in barnen i auditoriet svärmar småknattarna upp på scenen, för att varsamt guidas genom olika instrumentgrupper och de olika skikten i Brittens arrangemang av Purcells Chaconne. ”Gillar ni harpan – så stanna bredvid harpan. Ni kommer att känna vibrationer, mycket starkare än ni föreställt er!”

Hade Britten själv varit med skulle hans hjärta ha värmts av åsynen. Kanske det inte låter så märkvärdigt för moderna öron, men för en tonsättare som ville betyda något för ”de nu levande” är det självklart en triumf att hans vision bärs vidare av kommande generationer.